TERÖRİZMİN EL KİTABI

Kavram, Tanım, Nedenleri, Tarihsel Süreci, Türleri, Mücadele Yöntemleri

---

Editör
İskender Karakaya

nobel bilimsel

TERÖRİZMİN EL KİTABI
Kavram, Tanım, Nedenleri, Tarihsel Süreci, Türleri, Mücadele Yöntemleri
Editör: İskender Karakaya

Yayın No.: 1756
ISBN: 978-625-398-816-6
E-ISBN: 978-625-398-817-3
Basım Sayısı: 1. Basım, Ekim 2023

© Copyright 2023, NOBEL BİLİMSEL ESERLER SERTİFİKA NO.: 20779
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.
Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik
ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.
Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.
"NOBEL BİLİMSEL ESERLER" bir Nobel Akademik Yayıncılık markasıdır.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Furkan Mülayim -furkan@nobelyayin.com-
Redaksiyon: Mine Metin -mine@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım: Mehtap Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-
Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Karakaya, İskender.
Terörizmin El Kitabı Kavram, Tanım, Nedenleri, Tarihsel Süreci, Türleri, Mücadele Yöntemleri / İskender Karakaya
1. Basım, XX + 632 s., 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.
ISBN: 978-625-398-816-6
E-ISBN: 978-625-398-817-3
1. Terör 2. Terörizm 3. Uluslararası Güvenlik 4. El-Kaide 5. IŞİD

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No.: 7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA
Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65
Sipariş: siparis@nobelyayin.com- **E-Satış:** www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com
www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Kırmızı Kedi, Arkadaş, D&R, Dost, Kika, Kitapsan, Nezih, Odak, Pandora, Prefix, Remzi

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi / Sertifika No.: 46519
Beytepe Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

BÖLÜM YAZARLARI

Birinci Bölüm
TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

TERÖRİZM KAVRAMI: TERÖR, TERÖRİZM; KAVRAM VE TANIM SORUNU

Doç. Dr. Selim Kanat

Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, selimkanat@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2663-3757

Dr. Eda Ünal

Süleyman Demirel Üniversitesi Avrupa Birliği Çalışmaları ABD, edaunal032@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1886-2058

TERÖRİZMİN TARİHSEL SÜREÇTE DÖNÜŞÜMÜ: İDEOLOJİLER, TARİHSEL SÜREÇ VE OLAYLAR

Doç. Dr. Selim Kurt

Giresun Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, selim.kurt@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0462-5791

TERÖRİZMİN NEDENLERİ

Doktorant Kürşad Kağan Ergün

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Kamu Güvenliği ABD, kkaganergn@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4943-7049

TERÖRİZMİN TÜRLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Naim Naimi

Karabük Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri/Din Psikolojisi, naimnaimi@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7528-5694.

TERÖRİZMLE MÜCADELE

Dr. Ümit Tetik

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, tetikumit@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0072-0812

TERÖRİZM VE SİBER GÜVENLİK

Doç. Dr. Vahit Güntay

Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, vahit.guntay@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0645-8023

TERÖRİZM VE İSTİHBARAT

Prof. Dr. Serhat Erkmen

Altınbaş Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, serhat.erkmen@altinbas.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0470-5257

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN TERÖRİZM VE AVRUPA KONSEYİ MEVZUATINDA TERÖR SUÇLARI, GERİ VERME VE ADLİ YARDIM

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sümer

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi, fatma.sumer@yeniyuzyil.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8160-9085

SİYASAL PROPAGANDA, MEDYA VE TERÖR

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Çetin

Yozgat Bozok Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Bölümü Medya Çalışmaları ABD, selcuk.cetin@yobu.edu.tr, ORCID:0000-0002-2110-0874

TERÖRİZM VE SAVUNMA TEKNOLOJİLERİ: İNSANSIZ HAVA ARACI SİSTEMLERİNİN TERÖRLE MÜCADELEDE KULLANIMI

Doç. Dr. Cenk Özgen

Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, cenk.ozgen@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8583-6194

TERÖRİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ: SINIRDAN BİR BAKIŞ

Dr. Alper Ekmekcioğlu

Jandarma Genel Komutanlığı, alper2197@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7322-4879

Öğr. Gör. Ogün Burhan Aydın

Yozgat Bozok Üniversitesi, ogunburhan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8064-1136

YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILAR VE TERÖRİZM

Dr. Sertaç Canalp Korkmaz

Araştırmacı, s.canalpkorkmaz@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9639-2990

ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM

Dr. Hüseyin Fazla

Stratejik Araştırmalar ve Analiz Merkezi (STRASAM) Başkanı, huseyinfazla@strasam.org, ORCID: 0000-0002-5935-1978

TERÖRİZM, EKONOMİ VE ULUSLARARASI HUKUK

Dr. Adem Özer

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, ademmozerr@gmail.com & adem.ozer@hbv.edu.tr, ORCID:0000-0002-6443-1032

İkinci Bölüm:
ULUSLARARASI-ULUSÜSTÜ ÖRGÜTLER VE TERÖRİZM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Dr. Öğr. Üyesi Murat Demirel

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, muratdemirelint@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7134-8985

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TERÖRİZME BAKIŞI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKASI

Dr. Öğr. Üyesi Cem Savaş

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü (Fransızca) Yeditepe Üniversitesi, cem.savas@yeditepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8620-6514

ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ, TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Doktorant Medihanur Argalı

Milli Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ATASAREN) Uluslararası İlişkiler Programı, medihanurarg@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0777-7077

Doç. Dr. Mehmet Emin Erendor

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, mehmet.erendor@manas.edu.kg; Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, merendor@atu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8467-0743

NATO; TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Doç. Dr. Levent Yiğittepe

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, lyigittepe@kmu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2508-5501

AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (AGİT), TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Doç. Dr. Hakan Karaaslan

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, hakankaraaslan@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2257-0202

Üçüncü Bölüm

BÖLGESEL ANLAMDA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

BALKANLAR'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Prof. Dr. Bülent Sarper Ağır

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, bsagir@adu.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4774-7438

Doktorant Ekin Deniz Uygun

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Çalışmaları Anabilim Dalı, ekindenizuygun@gmail.com. ORCID: 0000-0002-2120-4649.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE TERÖRİZM: TARİHSEL VE HUKUKSAL BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Burak Güneş

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, burak.gunes@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7652-6733.

Simay S. Doğan

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, simaysdogann@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5461-1104.

GÜNEY AMERİKA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRLE MÜCADELE

Doktorant E. Nur Sezek

Siyaset Çalışmaları, Universidad Externado de Colombia, eminenursezek@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3399-5721

ORTA ASYA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Naim Naimi

Karabük Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri/Din Psikolojisi, naimnaimi@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7528-5694

ORTA DOĞU'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Dr. Ümit Tetik

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, tetikumit@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0072-0812

RUSYA'NIN TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKALARI

Doç. Dr. Merve Suna Özel Özcan

Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, mervesuna@kku.edu.tr, ORCID:0000-0001-9027-3990

Ejazul Haq Ateed

Kırıkkale Üniversitesi BAP kapsamında Araştırmacı ve Kırıkkale Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi, ateed252@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9027-3990

AFRİKA'DA TERÖR-TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELEDE BÖLGESEL ÖRNEKLER

Dr. Cihan Daban

Selçuk Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü Uluslararası Siyaset Anabilim Dalı, dabancihan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2890-2415

GÜNEY ASYA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat Çağrı Aras

Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, ferhatcagriaras@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2108-1981

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN TERÖR-TERÖRİZM ALGILAMALARI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE YAKLAŞIMI

Doktora Öğrencisi Göktuğ Çalışkan

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, goktug.caliskan@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2189-7550

JAPONYA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Dr. Öğr. Üyesi Keisuke Wakizaka

İstanbul Gelişim Üniversitesi İİSBF Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, kafkaslikeisuke85@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0438-5687

TAKDİM

Terör ve terörizm, uluslararası ilişkiler disiplininin en tartışmalı kavramları arasında yer almaktadır. Bu iki kavramın tartışmalı olmasının başlıca sebebi ise üzerlerinde varılan ortak bir tanımın olmamasıdır. Terör; tedhiş, yıldırma ve korkutma anlamlarına gelirken terörizm ise "siyasi amaçla silahlı propaganda eylemi" olarak herkesin kabul edebileceği objektif bir yaklaşımla tanımlanmaya çalışılmaktadır.

Terörizm üzerine yapılan tartışmalar, sosyal bilimlerde ve diğer alanlarda kavram üzerine daha çok araştırma yapılmasına ve yayınlar üretilmesine neden olmaktadır. Ancak bu yayınlar, çoğunlukla Batılı akademisyenler tarafından yapılmakta ve ülkemizde literatürde terörizm üzerine yapılan çalışmalar, yeterli düzeye ulaşamamaktadır. Bir başka deyişle üzerine bu kadar çok konuşulan ve hayatımızı ontolojik güvenlik bakımından hayati derecede etkileyen terörizm hakkındaki çalışmalar, yetersiz düzeyde kalmaktadır. *Terörizmin El-Kitabı: Kavram, Tanım, Nedenleri, Tarihsel Süreci ve Mücadele Yöntemleri* adını verdiğimiz ve otuz üç kıymetli yazarı bir araya getiren bu çalışma, yukarıda saydığımız eksikliği giderme amacını taşımakta ve ülkemizde bu alanda çalışan akademisyen ve araştırmacıların çalışmalarına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Kitabımız, üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; "Terör ve Terörizm Kavramını", tarihsel süreç, nedenleri, türleri, mücadele yöntemleri ile siber güvenlik, istihbarat, uluslararası hukuk, medya ve propaganda yöntemleri, teknoloji, göç, yabancı savaşçılar, ekonomi ve uluslararası güvenlik boyutu ile ele almaktadır. İkinci bölüm; uluslararası ve ulus-üstü örgütlerden terör ve terörizmle mücadele çabaları bağlamında seçilen; Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ), Kuzey Atlantik İttifakı (NATO), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) terör, terörizme bakışı ve terörizmle mücadele çabalarını incelemektedir. Üçüncü bölüm ise ulusal (ülkesel), bölgesel ve coğrafi anlamda; Balkanlar, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Güney Amerika, Orta Asya, Orta Doğu, Rusya, Güney Asya ve Uzak Doğu'nun (Çin ve Japonya) terör, terörizm ve terörizmle mücadele çabalarını ele almakta ve analiz etmektedir.

Kitabın hazırlanması esnasında desteğini esirgemeyen başta yazarlarımıza, Nobel Yayınevinin sahibi Nevzat Argun'a, Nobel Bilimsel Eserler Yayın Editörü Sayın Sadık Küçükakman'a, kitabın kapağının hazırlanmasındaki katkıları için kadim dostum Dr. Öğr. Üyesi Nazmi Ekin Vural'a, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen babam İsmail Karakaya, annem Sevgi Karakaya, ablam Betül Kurtuluş'a ve bundan sonra beraber yol yürüyeceğim yol arkadaşım Simge Aksu'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Editör

Dr. Öğr. Üyesi İskender Karakaya

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM YAZARLARI iii

TAKDİM vii

Birinci Bölüm
TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

TERÖRİZM KAVRAMI: TERÖR, TERÖRİZM; KAVRAM VE TANIM SORUNU **5**
Selim Kanat - Eda Ünal

GİRİŞ 6
1. KAVRAMSAL AÇIDAN TERÖRİZM 7
2. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI 8
3. TERÖRİZMİN TANIM SORUNU VE NEDENLERİ 10
SONUÇ 18
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 21
KAYNAKÇA 21

TERÖRİZMİN TARİHSEL SÜREÇTE DÖNÜŞÜMÜ: İDEOLOJİLER, TARİHSEL SÜREÇ VE OLAYLAR **23**
Selim Kurt

GİRİŞ 23
1. TERÖRİZM NEDİR? 25
2. TERÖRİZMİN TARİHSEL SÜREÇTE DÖNÜŞÜMÜ ÇERÇEVESİNDE İDEOLOJİK ARKA PLANI 27
    2.1. Terörizmin Kısa Tarihi 27
    2.2. Terörizmin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Dönüşümü Açıklama Çabası: Dalga Teorisi 41
SONUÇ 46
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 48
KAYNAKÇA 49

TERÖRİZMİN NEDENLERİ **51**
Kürşad Kağan Ergün

GİRİŞ 51
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 53
    1.1. Terörizm 53
    1.2. Radikalleşme 54

2. TERÖRİZMİN NEDENLERİ 55
2.1. Geleneksel (Bireysel) Nedenler 59
2.1.1. Ekonomik Nedenler 59
2.1.2. Siyasi Nedenler 60
2.1.3. Sosyal Nedenler 62
2.1.4. Kişisel Nedenler 63
2.2. İmkânlara ve Olaylara Bağlı Olarak Oluşan Nedenler 64
SONUÇ 65
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 66
KAYNAKÇA 67

TERÖRİZMİN TÜRLERİ 69
Muhammed Naim Naimi

GİRİŞ 69
1. DEVLET TERÖRÜ 73
2. DEVLETE KARŞI TERÖR 74
2.1. İdeolojik Motifli Terör 75
2.2. Dinî Motifli Terör 76
2.3. Etnik ve Bölücü Terör 78
2.4. Uluslararası Terör 79
SONUÇ 82
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 84
KAYNAKÇA 85

TERÖRİZMLE MÜCADELE 87
Ümit Tetik

GİRİŞ 87
1. KAVRAMSAL VE TEORİK AÇIDAN TERÖRİZMLE MÜCADELE 88
2. TERÖRİZMLE MÜCADELEYİ STRATEJİK, OPERASYONEL VE TAKTİK DÜZEYLERDE TARTIŞMAK 92
2.1. Yapısal/Stratejik Açıdan Terörizmle Mücadele 92
2.2. Operasyonel ve Taktik Açıdan Terörizmle Mücadele 95
SONUÇ 97
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 98
KAYNAKÇA 99

TERÖRİZM VE SİBER GÜVENLİK 101
Vahit Güntay

GİRİŞ 101
1. GÜVENLİK VE SİBER ALAN BAĞLAMI 103

1.1. Siber Caydırıcılık ve Siber Strateji 104
2. "SİBER TERÖRİZM" KAVRAMINI TARTIŞMAK 107
2.1. 21. Yüzyılda Siber Terörizm Kavramsallaştırılması 108
SONUÇ 111
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 112
KAYNAKÇA 113

TERÖRİZM VE İSTİHBARAT 115
Serhat Erkmen

GİRİŞ: TERÖR-TERÖRİZM-İSTİHBARAT İLİŞKİSİ 116
1. TERÖR ÖRGÜTLERİ AÇISINDAN İSTİHBARAT 117
1.1. Terör Örgütleri Açısından Stratejik İstihbarat ve Analiz 117
1.2. Terör Örgütleri Açısından Operasyonel İstihbarat ve İstihbarata Karşı Koyma (İKK) 120
2. TERÖRİZMLE MÜCADELEDE İSTİHBARAT 121
2.1. Terörizmle Mücadele Stratejik İstihbarat 121
2.2. Terörizmle Mücadelede Taktik ve Operasyonel İstihbarat: 123
SONUÇ 126
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 127
KAYNAKÇA 128

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN TERÖRİZM VE AVRUPA KONSEYİ MEVZUATINDA TERÖR SUÇLARI, GERİ VERME VE ADLİ YARDIM 129
Fatma Sümer

GİRİŞ 129
1. KAVRAM VE TANIM SORUNU 131
2. ULUSLARARASI TERÖRİZM KARŞISINDA SELF DETERMİNASYON VE MEŞRU MÜDAFAA 134
2.1. Meşru Müdafaa Hakkı 134
2.2. Self Determinasyon 137
3. AVRUPA KONSEYİ MEVZUATINDA TERÖR SUÇLARININ BELİRLENMESİ, GERİ VERME VE ADLİ YARDIM 140
3.1. Avrupa Konseyi Mevzuatında Terör Suçlarının Belirlenmesi 140
3.2. Avrupa Konseyi Mevzuatında Geri Verme ve Adli Yardım 144
SONUÇ 146
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 147
KAYNAKÇA 148

SİYASAL PROPAGANDA, MEDYA VE TERÖR 149
Selçuk Çetin

GİRİŞ 149
1. KAVRAMSAL OLARAK PROPAGANDA 150

2. PROPAGANDA TÜRLERİ 152
2.1. Beyaz Propaganda....152
2.2. Siyah Propaganda....152
2.3. Gri Propaganda 153
3. PROPAGANDA KURALLARI 153
3.1. Yalınlık ve Tek Düşman Kuralı....153
3.2. Büyütme ve Bozma Kuralı 154
3.3. Yineleme Kuralı 154
3.4. Aşılama Kuralı....155
3.5. Birlik ve Bulaşma Kuralı 155
4. MEDYANIN SİYASAL PROPAGANDADAKİ İŞLEVİ....158
4.1. Medya ve Terör İlişkisi....160
SONUÇ 163
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 164
KAYNAKÇA 165

TERÖRİZM VE SAVUNMA TEKNOLOJİLERİ: İNSANSIZ HAVA ARACI SİSTEMLERİNİN TERÖRLE MÜCADELEDE KULLANIMI 167
Cenk Özgen

GİRİŞ 167
1. İHA SİSTEMLERİNE BAKIŞ....169
1.1. Tanımı 169
1.2. Sınıflandırılması....170
1.3. Temel Unsurları....171
1.4. Kullanım Alanları 171
1.5. Avantajları ve Dezavantajları....173
2. İHA SİSTEMLERİNİN TERÖRLE MÜCADELEDE KULLANIMI....174
2.1. Kuvvet Çarpanı Rolü....174
2.2. Hukuki Durum 177
2.3. Tartışmalar 178
SONUÇ 180
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 181
KAYNAKÇA 182

TERÖRİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ: SINIRDAN BİR BAKIŞ....185
Alper Ekmekcioğlu - Ogün Burhan Aydın

GİRİŞ 185
1. TERÖR VE TERÖRİZM 186
2. GÖÇ....188

3. TERÖRİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ....190
3.1. Göçün Terör Aracı Olarak Kullanılması....192
3.2. Sınırlarda Göç ve Terör İlişkisi....195
4. TÜRKİYE ÖZELİNE BİR BAKIŞ....199
SONUÇ....200
ÖNERİLEN KAYNAKLAR....201
KAYNAKÇA....201

YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILAR VE TERÖRİZM....205
Sertaç Canalp Korkmaz

GİRİŞ....205
1. YABANCI SAVAŞÇILARDAN YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARA....206
2. YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇI PROFİLİ VE MOTİVASYONLARI....209
2.1. Dinî Motivasyonlu Terör Örgütlerinde Savaşanlar....210
2.2. Sol Motivasyonlu Terör Örgütlerinde Savaşanlar....211
2.3. Sağ Motivasyonlu Terör Örgütlerinde Savaşanlar....212
2.4. Devam Eden İkilem: Kimin Yabancı Terörist Savaşçısı?....212
3. YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN YARATTIĞI SORUNLAR....213
4. YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARLA MÜCADELE EDİLEBİLİR Mİ?....214
SONUÇ....215
ÖNERİLEN KAYNAKLAR....216
KAYNAKÇA....217

ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM....219
Hüseyin Fazla

GİRİŞ....219
1.1. Güvenlik Kavramı ve Stratejileri....220
1.2. Uluslararası İlişkiler Teorileri Perspektifinde Güvenlik Kavramı....221
1.3. Güvenliğin Boyutları....222
1.4. Ulusal Güvenlik....223
1.5. Uluslararası Güvenlik....224
2. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI....224
2.1. Terörizmin Tanımı....225
2.2. Terörizmin Nedenleri....227
2.2.1. İdeolojik Akımlar....227
2.2.2. Toplumsal Ortam....228
2.2.3. Ülke Sorunları....229

2.3. Terörizmin Çeşitleri 229
2.3.1. Ülke İçi (Devlet Karşıtı Muhalif) Terörizm 229
2.3.2. Devlet Terörizmi 230
2.3.3. Devlet destekli terörizm 230
2.3.4. Uluslar Ötesi Terörizm 231
2.3.5. Uluslararası Terörizm 231
3. Terörle Mücadele ve Terörizmle Savaş 233
3.1. Uluslararası Terörizm ve Teröre Karşı Savaş 234
3.2. Uluslararası Terörizme Karşı Uluslararası Güvenlik Stratejileri 234
3.3. Terörle Mücadelede Yöntemler ve Güç Kullanımı 235
3.3.1. Savaş Dışındaki Operasyonlar 235
3.3.2. Şiddet İçermeyen Operasyonlar 236
3.3.3. Güç Kullanımı 237
SONUÇ 238
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 238
KAYNAKÇA 239

TERÖRİZM, EKONOMİ VE ULUSLARARASI HUKUK 241
Adem Özer

GİRİŞ 241
1. TERÖRİZM VE EKONOMİ 243
1.1. Terörün Ekonomik Büyümeye Etkisi 244
1.2. Terörün Doğrudan Yabancı Yatırımlara Etkisi 246
1.3. Terörün İşsizlik ve Sektörler Üzerindeki Etkisi 247
1.3.1. Terörün Tarıma Etkisi 249
1.3.2. Terörün Turizme Etkisi 251
1.4. Terör ve Kayıtdışı Ekonomi 253
2. TERÖRÜN EKONOMİK ETKİLERİNİN VE FİNANSMANININ ÖNLENMESİNE YÖNELİK ULUSLARARASI GİRİŞİMLER 256
2.1. Birleşmiş Milletler ve Terörizmin Finansmanın Engellenmesi 258
2.1.1. BM Genel Kurulu Kapsamında Alınan Kararlar 258
2.1.2. BM Güvenlik Konseyi Kapsamındaki Düzenlemeler 260
2.2. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi Kapsamındaki Düzenlemeler 261
2.3. Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force-FATF) 262
SONUÇ 263
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 264
KAYNAKÇA 264

İKİNCİ BÖLÜM
ULUSLARARASI-ULUSÜSTÜ ÖRGÜTLER VE TERÖRİZM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 269
Murat Demirel

GİRİŞ 270
1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN TERÖRİZMİ TANIMLAMA VE TERÖRİZMLE MÜCADELEYE YÖNELİK ALTYAPISAL BİRİKİM OLUŞTURMASI 272
2. TERÖRİZMLE MÜCADELEDE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİNİN MEŞRU ZEMİN OLUŞTURMASI 280
3. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLATININ TERÖRİZMİN NEDENLERİNİ ORTADAN KALDIRMAYA YÖNELİK KATKILARI 283
SONUÇ 287
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 288
KAYNAKÇA 289

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TERÖRİZME BAKIŞI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKASI 293
Cem Savaş

GİRİŞ 293
1. SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ'NDE AVRUPA GÜVENLİĞİ: TEHDİTLER, STRATEJİLER VE TEPKİLER 294
2. 1990'LI YILLARDA AVRUPA'DA TERÖRİZMLE MÜCADELENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ 298
3. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN 11 EYLÜL SONRASI TERÖRİZME BAKIŞI VE KURUMSALLAŞMA 300
4. ARAP BAHARI VE SURİYE KRİZİ SONRASI AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİNİN ANA HATLARI 305
SONUÇ 307
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 308
KAYNAKÇA 309

ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ, TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 311
Medihanur Argalı - Mehmet Emin Erendor

GİRİŞ 313
1. TERÖR VE TERÖRİZM İLE MÜCADELE 314
2. TERÖRİZMLE MÜCADELEDE ÖRGÜTLERİN ROLÜ 317
    2.1. Şangay İşbirliği Örgütü 318
    2.2. Şangay İşbirliği Örgütü ve Terörizm 320
        2.2.1. Tacikistan İslami Yeniden Doğuş Partisi (TİYDP) 320
        2.2.2. Özbekistan İslami Hareketi (OİH) 321
        2.2.3. Hizb-ut Tahrir 322

2.2.4. Doğu Türkistan İslami Hareketi (DTİH) 323
2.2.5. El-Kaide ve IŞİD....323
2.2.6. Kafkas Emirliği 324
3. ŞANGAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ VE TERÖRİZM İLE MÜCADELE....325
SONUÇ 330
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 332
KAYNAKÇA 332

NATO; TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ....339
Levent Yiğittepe

GİRİŞ 339
1. SOĞUK SAVAŞ SONRASI YENİ TEHDİT ALGILAMALARI, NATO VE TERÖRİZM....342
2. 11 EYLÜL TERÖR SALDIRILARI VE NATO'NUN TERÖRİZM ALGISINDA YAŞANAN DEĞİŞİM/DÖNÜŞÜM 346
3. NATO'NUN TERÖRİZMLE MÜCADELEDE YENİ STRATEJİLERİ VE YÖNTEMLERİ....350
SONUÇ 355
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 356
KAYNAKÇA 357

AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (AGİT), TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE....359
Hakan Karaaslan

GİRİŞ 360
1. BİR GÜVENLİK SORUNU OLARAK TERÖRİZM 361
2. AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI 368
3. TERÖR VE TERÖRİZM İLE MÜCADELEDE AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI....372
3.1. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın Terör ve Terörizm Kavramlarına Yaklaşımı .373
3.2. Terör ve Terörizm ile Mücadelede Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatının Faaliyetleri....375
SONUÇ 385
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 387
KAYNAKÇA 389

Üçüncü Bölüm
BÖLGESEL ANLAMDA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

BALKANLAR'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 393
Bülent Sarper Ağır - Ekin Deniz Uygun

GİRİŞ 394
1. BALKANLAR'DA TERÖRİZMİN TARİHÇESİ 395

2. BALKANLAR'DA TERÖRİZMİN GÜNCEL SEBEPLERİ 398
3. ETNİK-MİLLİYETÇİLİK VE TERÖRİZM İLİŞKİSİ: KOSOVA KURTULUŞ ORDUSU ÖRNEĞİ 400
4. BALKANLAR'DA DOLAŞAN HAYALET: RADİKAL İSLAMCI TERÖR....402
5. YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇI SORUNU....407
SONUÇ 408
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 410
KAYNAKÇA 411

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE TERÖRİZM: TARİHSEL VE HUKUKSAL BİR DEĞERLENDİRME....413
Burak Güneş - Simay S. Doğan

GİRİŞ 414
1. 11 EYLÜL 2001 ÖNCESİ ABD ve TERÖRİZMLE MÜCADELE 415
   1.1. Soğuk Savaş Dönemi Öncesi ABD'nin Terörizmle Mücadele Anlayışı....417
   1.2. Soğuk Savaş Dönemi ABD'nin Terörizmle Mücadele Anlayışı 419
   1.3. Soğuk Savaş Sonrası ABD'nin Terörizmle Mücadele Anlayışı: Afganistan Operasyonuna Giden Süreç....420
2. 11 EYLÜL SALDIRILARI VE "TERÖRE KARŞI KÜRESEL SAVAŞ" ANLAYIŞI 424
SONUÇ 430
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 431
KAYNAKÇA 432

GÜNEY AMERİKA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRLE MÜCADELE 435
E. Nur Sezek

GİRİŞ 435
1. LATİN AMERİKA'DA TERÖR VE TERÖRİZM 436
2. SEÇİLİ ÜLKELERDE TERÖRİZM 443
   2.1. Arjantin'de Terör....443
   2.2. Kolombiya'da Terör....445
3. BÖLGEDE TERÖRLE MÜCADELE 448
SONUÇ 448
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 450
KAYNAKÇA 450

ORTA ASYA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 453
Muhammed Naim Naimi

GİRİŞ 453
1. Orta Asya'da Terör ve Terörizm....455
2. Orta Asya'da Terörle Mücadele....461

SONUÇ 467
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 468
KAYNAKÇA 469

ORTA DOĞU'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE.....471
Ümit Tetik

GİRİŞ 471
1. ORTA DOĞU'NUN COĞRAFİ KONUMU VE ŞİDDETİN KISA TARİHİ.....473
2. ORTA DOĞU'DA ŞİDDET: TERÖR VE TERÖRİZM 475
    2.1. Modern Terörizm ve Eleştirisi Bağlamında Orta Doğu 475
    2.2. Orta Doğu'da Terörizmin Nedenleri.....477
    2.3. Orta Doğu'da Öne Çıkan Terör Örgütleri.....479
3. ORTA DOĞU'DA TERÖRİZMLE MÜCADELE STRATEJİLERİ.....481
SONUÇ 485
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 486
KAYNAKÇA 487

RUSYA'NIN TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKALARI.....491
Merve Suna Özel Özcan - Ejazul Haq Ateed

GİRİŞ 491
1. RUS TOPRAKLARINDA GEÇMİŞTEN BU GÜNE TERÖR VE TERÖRİZM ALGISI 493
2. 11 EYLÜL ÖNCESİNDE RUSYA'NIN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI 495
    2.1. Vladimir Putin Dönemi ve Terörizm Politikası.....497
3. RUSYA'NIN 11 EYLÜL SONRASI TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI 499
    3.1. Terörle Mücadele Konusunda Öne Çıkanlar.....503
SONUÇ 508
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 509
KAYNAKÇA 510

AFRİKA'DA TERÖR-TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELEDE BÖLGESEL ÖRNEKLER 513
Cihan Daban

GİRİŞ 514
1. AFRİKA KITASINDA FAALİYET GÖSTEREN TERÖR ÖRGÜTLERİ ÜZERİNE GENEL BİR ANALİZ..517
2. DOĞU AFRİKA'DA TERÖR SORUNU VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 519
    2.1. El-Şebab Örgütü 519
        2.1.1. Örgütün Amacı ve İdeolojik Hareketleri 521
        2.1.2. Şiddet Eylemleri ve Hedef Kitlesi.....523

3. BATI AFRİKA'DA TERÖR SORUNU VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 526
3.1. Boko Haram Örgütü 526
3.1.1. Örgütün Amacı ve İdeolojik Hareketleri 528
3.1.2. Şiddet Eylemleri ve Hedef Kitlesi 529
4. ORTA AFRİKA'DA TERÖR SORUNU VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 533
4.1. Tanrı'nın Direniş Ordusu Örgütü 533
5. KUZEY AFRİKA'DA TERÖR SORUNU VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 538
5.1. İslami Mağrip El-Kaide Örgütü (İMEK Örgütü) 539
6. GÜNEY AFRİKA'DA TERÖR SORUNU VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 544
6.1. Irak Şam İslam Devleti Örgütü 544
SONUÇ 548
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 550
KAYNAKÇA 551

GÜNEY ASYA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE 555
Ferhat Çağrı Aras

GİRİŞ 556
1. GÜNEY ASYA'DA TERÖRÜN DOĞUŞU VE GENİŞLEMESİ: TARİHSEL PERSPEKTİF 558
2. GÜNEY ASYA'DA TERÖR 'ÜN KAYNAKLARI VE ÇEŞİTLENDİRİLMESİ 563
2.1. Afganistan-Pakistan-Hindistan Faktörü 566
2.2. Afganistan'da Cihat Faaliyetlerinin Radikalleşmesi 567
2.3. Milenyum Sonrası Ortaya Çıkan Algı Farklılıkları 569
3. TERÖRLE MÜCADELE'DE İŞ BİRLİĞİ VE SINIRLAMALAR 571
3.1. Terörle Mücadelede Etkin Bir Politika İzlenmesinin Zorlukları 572
3.2. Pakistan'daki İç ve Dış Politika Değişimlerinin Terörle Mücadeleye Etkileri 574
3.3. Bölgenin Güvenlik Altyapısının Geliştirilmesi 575
3.4. Güney Asya'da Terörle Mücadelede Ortak Politika Merkezlerinin Oluşturulması 576
3.5. Sınır Ötesi Silah Transferlerinin Sınırlandırılması 576
SONUÇ 577
ÖNERİLEN KAYNAKLAR 579
KAYNAKÇA 580

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN TERÖR-TERÖRİZM ALGILAMALARI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE YAKLAŞIMI 583
Göktuğ Çalışkan

GİRİŞ 584
1. ÇİN'İN TERÖR TANIMI VE TERÖR ALGILAMALARI 586
2. ÇİN'İN TERÖRİST OLARAK GÖRDÜĞÜ GRUPLAR 590

2.1. Doğu Türkistan İslami Hareketi (ETIM).....590
2.2. Doğu Türkistan Kurtuluş Örgütü (ETLO).....591
2.3. Dünya Uygur Kongresi ve Doğu Türkistan Bilgi Merkezi.....592
3. ÇİN'İN YURT İÇİ VE YURT DIŞI TERÖRİST GRUPLARA KARŞI TERÖRLE MÜCADELE YAKLAŞIMI.....592
SONUÇ.....597
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....598
KAYNAKÇA.....598

JAPONYA'DA TERÖR, TERÖRİZM VE TERÖRLE MÜCADELE.....601
Keisuke Wakizaka

GİRİŞ.....601
1. TARİHTE TERÖRİZMİN DÖRT DALGASI.....602
2. JAPONYA'DA TERÖRİZM: TARİHSEL SÜREÇ.....603
2.1. Kore Milliyetçi Hareketleri.....603
2.2. Japonya Kızıl Ordusu.....605
2.3. Aum Shinrikyo (Yüce Aum Gerçeği Dini).....606
3. JAPONYA'NIN TERÖRLE MÜCADELESİNDE DÖNÜŞÜM.....609
3.1. Soğuk Savaş'ın Son Dönemine Kadar Japonya'nın Durumu: Terörle Mücadele İçin Engeller.....609
3.2. Soğuk Savaş Dönemi'nden Sonra Terörizme Karşı Politikada Değişim.....610
SONUÇ.....612
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....613
KAYNAKÇA.....613

KİTABIN YAZARLARININ ÖZ GEÇMİŞLERİ.....615

Türkiye Cumhuriyeti'nin Terörizmle Mücadelesinde
Gazi ve Şehit Olan Bütün Kahramanlarımıza…

TERÖRİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ: SINIRDAN BİR BAKIŞ

Alper Ekmekcioğlu - Ogün Burhan Aydın

ÖZET

Terörizm ve göç ilişkisi son yıllarda daha sık bir arada tartışılan konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, terörizm ve göç ilişkisini mekânsal bir yaklaşımla göçmenlerin sınırlardan yasa dışı geçişi üzerinden incelemektir. Bu çerçevede araştırma sorusu "Terörizm ve düzensiz göç arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?" olarak belirlenmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde terörizm ve göç konularında kavramsal bir inceleme ve yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Sonrasında terör ve göç ilişkisi devletin sınırlarından yasa dışı yöntemler ile geçiş yapan düzeniz göçmenler ve terör örgütleri mensuplarının ilişkisinin sorgulanması üzerinden genelden özele inen bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu inceleme devlet mekanizmasının yaklaşımını düzensiz göçmenlere ve teröristlere yaklaşımını caydırma, tespit etme ve yakalama olmak üzere üç aşama üzerinden ele almıştır. Çalışmanın sonucunda, insani kaygılar ile hareket eden düzensiz göçmen gruplar ve iç güvenliği tehdit eden terör örgütleri mensupları arasında bilinçli ve doğrudan bir ilişki bulunduğuna dair bir çıkarım elde edilememiştir.

GİRİŞ

Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik algısı birçok konuda değişime uğramıştır. Küreselleşmenin hızlanmasıyla insan hareketliliği ve sınırların geçirgenliğinin artması devletleri epey etkilemiştir. Hükûmetler bu bağlamda güvenlik politikalarını yalnızca siyasi ve askerî güvenlik üzerinden değil, genişleyen ve derinleşen güvenlik olgusuyla gündemine insan-merkezli güvenliği almıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) gerçekleşen 11 Eylül terör saldırıları (2001), devlet dışı aktörlerin eylemlerinin toplum üzerinde oluşturabileceği güvensizliğin ve korkunun boyutunu gözler önüne sermiştir. Böylece devletlerin sorumluluğundaki nüfuslarını güvende hissettirebileceği politikalar üzerine yoğunlaşmasının gerekliliği de anlaşılmıştır.

Yakın geçmişe bakıldığında, genişleyen güvenlik anlayışının tıpkı terör saldırılarına benzer bir şekilde sınır, ekonomi, sağlık, gıda ve enerji gibi alan-

ları da toplumların güvenliğini tehdit eden konular olarak kapsamasına sebep olmaktadır. Terörün bu genişleyen güvenlik konuları –ekonomi, sınır, enerji, sağlık vb.- üzerinde araç olarak kullanılması, insanlar üzerinde ancak savaşların neden olabileceği kadar gözle görülebilen tahribatlara neden olmuştur. Bu tahribatlar göz önünde bulundurulduğunda terör ilişkisi her bir güvenlik konusu için ayrı değerlendirilmekte ve neticede terörizm merkezli koruma ve önleme politikaları geliştirilmektedir.

Terörizm ve göç ilişkisi son yıllarda daha sık bir arada tartışılan konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Epistemolojik çalışmaların yanı sıra 21. Yüzyıl'da hız kazanan ve güncel olaylardan da etkilenen bu iki fenomen önemli ölçüde toplumları ve devletleri yakından ilgilendirmektedir. Bu çalışmanın amacı, terörizm ve göç ilişkisini mekânsal bir yaklaşımla göçmenlerin sınırlardan yasa dışı geçişi üzerinden incelemektir. Bu amaca istinaden ilk bölümde terörizm ve göç konularında kavramsal bir inceleme ve yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Sonrasında terör ve göç ilişkisi devletin sınırlarından yasa dışı yöntemler ile geçiş yapan düzeniz göçmenler ve terör örgütleri mensuplarının ilişkisinin sorgulanması üzerinden genelden özele inen bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu çalışmanın araştırma sorusu "Terörizm ve düzensiz göç arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır" olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın sonucunda topraklarına egemen bir devletin teknolojik sistemlerinin desteğiyle düzensiz göçmen gruplarını tespit etme ve yakalamasına olanağına sahip olmasının terör örgütü üyeleri üzerinde caydırıcı bir etkisi olacağı değerlendirilmiştir. Araştırma sorusunun yanıtına gelince, insani kaygılar ile hareket eden düzensiz göçmen gruplar ve terör örgütleri mensupları arasında bilinçli ve doğrudan bir ilişki bulunduğuna dair bir çıkarım olduğu kanaatine varılamamıştır. Bu girişin ardından, ilk olarak araştırmanın temel konusunu anlamak bakımından 'Terörizm ve Göç' için tanımlamalar yapmak elzemdir.

1. TERÖR VE TERÖRİZM

Soğuk Savaş (1945-1989) sonrası dönemde adını çok fazla duyduğumuz terör[1] kelimesi yakın geçmişte yaşanan birçok örnekle temel bir güvenlik meselesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan en önemlisi ise hafızalardan silinmeyen 11 Eylül saldırıları olmuştur. Sonrasında Bali'deki turizm tesislerine yapılan saldırılar (2002 ve 2005), Madrid'de banliyö trenleri sal-

[1] Kelime kökeni Latince "terrere" dir.

dırıları (2004), Norveç'te münferit olarak gerçekleştirilen silahlı saldırı (2011) kelimenin tam anlamıyla tehdidi ortaya koymuş ve terörün temel güvenlik meselesi olarak anlaşılmasını tartışmasını güçlendirmiştir (Lutz & Lutz, 2017, s. 273).

Terörizm, bireylerin veya belli bir siyasi ya da sosyal amaç için bir araya gelen insanların, diğer insanların gözlerini korkutarak şiddet kullanma veya şiddet kullanma tehdidi olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan faydalanarak terörizm, örgütlenmemiş şiddet içeren siyasi protesto biçimlerinden isyanlar, çete şiddeti, siyasi olmayan şiddet eylemleri, okulda silahlı saldırı vb. ve hükûmetler tarafından uygulanan şiddet içerikli baskılardan farklı bir anlam taşımaktadır. Bu bağlamda terörizm kimi zaman büyük çaplı iç savaşlarla örtüşebilir. Ayrıca devlet dışı aktörlerin belirli çatışmalarda aynı anda hem terörizme hem de daha geleneksel olarak gerilla taktiğine başvurması anlaşılmaktadır (Helbling & Meierrieks, 2020, s. 3).

Araştırıldığı zaman terörün kavramsal olarak yapılmış çok fazla tanımı bulunabilmektedir. Basit bir olgu gibi göstermekten ziyade hafızalardan silinmeyen olaylar neticesinde kelimenin anlamından çok kelimeye yüklenmiş amaca hasıl olmanın daha önemli olduğu düşünülebilir. Örneğin ABD 11 Eylül saldırılarından önce terörle mücadeleyi suç perspektifinden değerlendirmiştir. Ancak 11 Eylül saldırıları sonrasında dönemin hükûmet yetkilileri terörizmi savaşa benzetmiş, küresel çapta bir mücadele çağrısı yapmıştır (Lutz & Lutz, 2017, s. 275).

Yukarıda verilen örnek göstermektedir ki ne kadar çok tanımlama yapılırsa yapılsın terör ve terörizm göreceli bakış açısına sahip eylemler barındıran bir fenomendir. Yapılan eylem geçmişte suç ve suçlu ilişkisiyle sadece suçmuş gibi görünebilir ancak yaşanan bir facia sonrasında bakış açısı değişebilir. O hâlde terör tanımlamasının küresel tanımını bulmak daha da zorlaşmaktadır. Yani hangi olay terör eylemi sayılmakta, hangi olay suç teşkil ediyor ya da hangi olay meşru bir mücadele yöntemi ortaya koymaktadır? Dar bir bakış açısıyla incelendiğinde, terörizm silah kullanabilen ve psikolojik sorunları olan insanların, insanlıktan uzak davranışlar ve hiçbir zaman meşru kabul edilemeyecek bir nedenle insanları katletmesi olarak algılanabilir. Terörizme başvuran bu kişiler yaş, cinsiyet vb. herhangi bir ayrım yapmaksızın insanları öldürebilmekte, binaları yıkmakta, finans merkezlerini yağmalamakta ve hatta uçakları düşürebilmektedir (Arıboğan, 2019, s. 23).

Peter Sederberg (2003) terörizm ve teröristleri analiz ettiği bir çalışmasında kullanışlı olabileceğini düşündüğü üç perspektiften bahsetmiştir. Buna

göre, ilkinde terörizmi savaşta yenilebilecek bir düşman olarak tanımlamıştır. Savaş benzetmesini askerî gücü kullanarak uygulanacak metotların başarılı olabileceğini düşünerek ortaya koymuştur. İkincisinde kolluk tekniklerine dayanarak konusu suç teşkil eden davranışlara müdahale ile terörizmin ortadan kaldırılamayacağı ancak sınırlandırılabileceği görüşüdür. Üçüncüsü ise terörizmin belirtilerine ve kökenine bakılarak nedenlerinin anlaşılmasıyla açıklanmasıdır. Analizindeki üçüncü perspektife göre terörizmi bir hastalık olarak görmektedir (Lutz & Lutz, 2017, s. 274).

Terörizmin bu ölçüde dünya gündemini meşgul eden bir olgu olması pek de şaşırtıcı değildir. Uzun yıllardır dönüşüm yaşayan bir yapıya sahip olmasıyla birlikte devletler tarafından kullanılan bir mücadele aracı olması da bu durumu açıklar niteliktedir. İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) sonrasında ortaya çıkan tabloda savaşın neden olduğu büyük insan maliyeti, devletlerin uluslararası rekabetinin hiç bitmemesi, uzlaşmazlıklar ve hegemonya kavgaları bir nevi başka araçlarla sıcak savaşın sürdürülmesini beraberinde getirmiştir. Bu doğrultuda Soğuk Savaş ile birlikte terörizmin daha fazla kullanılan bir yöntem hâline geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca terörizm yukarıda bahsedilen süreçler doğrultusunda bir propaganda silahı olarak da tasarlanmıştır. Taraflar bir yandan terörizmi lanetlerken, diğer yandan birbirlerini kolayca suçlu ilan edebilmenin bir yolu olarak da kullanmışlardır (Arıboğan, 2019, s. 33).

2. GÖÇ

İnsanlığın var olma mücadelesi vermeye başlamasından itibaren tarih boyunca birçok sebebe bağlı olarak insanlar yeni yaşam alanları aramak için geldikleri yerlerden ayrılma konusunda güçlü bir eğilime sahip olmuştur. Bu sebepler araştırıldığında kimi zaman yaşanılan yerdeki nüfus artışı, savaşlar ve zor iklim koşullarının etkisiyle kaynakların tüketilmesi veya yetersiz kalması insanların bir kısmını kaynak nüfustan ayrılmaya ve keşfetmeye teşvik etmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında, geçmişte gerçekleşen büyük göçler insanlığı homojenleştirmiş ve göç kısıtlamasını belli ölçüde ortadan kaldırmıştır. (Cenciarelli, Mancinelli, Ludovici, & Palombi, 2017, s. 278). Bu girişten de anlaşılacağı üzere göç yeni bir olgu değildir.

Küreselleşmenin hızlanmasının insan hareketinin artışını da beraberinde getirmesi göçün küresel bir olgu olarak anlaşılması gerekliliğini de göstermektedir. Ancak küreselleşme yalnızca insan hareketliliğini hızlandıran bir süreç değildir. Ticaret, finans ve üretimin de küreselleşmesi, ekonomik anlamda

daha büyük bütünleşmeye sebep olmuştur. Bunun neticesinde ortaya çıkan gelişmiş sanayi ve gelişmekte olan ekonomiler arasında oluşan bağ göçün aynı zamanda insanlar için fırsat olduğunu da göstermektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan Soğuk Savaş'ın bitiminde Sovyet bloğunun dağılması, Çin'in eyaletlerindeki göç kısıtlamalarını gevşetmesi, Balkanlarda ve Afrika'da yaşanan çatışmalar ve şiddet gibi olaylar insanları göçe yöneltmiştir. Devlet politikalarının yanı sıra yaşanan ve insani güvenliği ortadan kaldıran birçok olay sonrasında göçe yönelim insan kaçakçılığının da artmasına sebep olmuştur (Adamson, 2006, s. 170).

Bu kapsamda göç üzerine yapılan çalışmalar göz önüne alındığında göçmen ve mülteci kavramlarının açıklanması ihtiyacı oluşmaktadır. Her iki kavram için de Birleşmiş Milletler tarafından yapılmış uluslararası tanımlamalar mevcuttur. Göçmen, göç nedeni veya yasal statüsü ne olursa olsun, hâlihazırda ikamet ettiği ülkeyi değiştiren kişi olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak, üç ila on iki ay arasındaki hareketleri kapsayan kısa süreli ve geçici göç, on iki ay ya da daha uzun süreli ise yapılan ikamet değişikliği uzun süreli veya kalıcı göç olarak kabul edilmektedir. Mülteci[2] ise; zulüm, çatışma, yaygın şiddet veya kamu düzenini ciddi şekilde bozan diğer koşullar nedeniyle menşe ülkeleri dışında bulunan ve sonuç olarak uluslararası koruma altına alınması gereken kişilerdir (UN, 2018). Mülteci tanımına yönelik temel belgeler 1951 yılında Cenevre'de imzalanan Mülteci Hukuki Durumuna Dair Sözleşme ve 1967 yılında düzenlenen aynı sözleşmenin Ek Protokolü'dür.

Sebep sonuç ilişkisi içerisinde kavramsal tanımlar arasında farklılıklar olsa dahi kimi zaman her iki statünün de göç kavramı içerisinde yer aldığı ve göçmen sıfatı taşıdıkları söylemlerine rastlanmaktadır. Ancak bu sıfatı taşıdıkları için her göçmeni mülteci ya da sığınmacı olarak düşünmememiz gerekmektedir. Bu ayrım için yukarıda belirtilen Mülteci Sözleşmesi'nde (1951) belirtilen ölçütler doğrultusunda aralarındaki farklılıkları kavramak mümkündür (Olcay, 2012, s. 233).

Göçün gerçekleşmesi sebebinin aynı zamanda bir sonucu ifade etmesi ve buna bağlı olarak da güvenlik bağlamında etkilerinin tam olarak ne olabileceğinin bilinmemesi göç eyleminin çok yönlü incelenmesi gerekliliğini göstermektedir. Göçe motive eden nedenlere olduğu kadar göç sonucunda gidilen

[2] "Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle zulme uğramaktan haklı sebeplerle korktuğu için menşe ülkesine dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi." Bkz. https://www.unhcr.org/what-is-a-refugee.html

toplum açısından ortaya çıkan getirilerden de bahsedilmesi beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, hangi göçmen kategorisinde bulunan insanların içeri alınacağını ve hangilerinin dışarıda bırakılacağını belirlemek bugün devletlerin karşı karşıya kaldıkları büyük bir sorundur. Bu olgu aynı zamanda ulusal güvenlik kaygılarını artırarak sınır güvenliğini ön plana çıkaran güvenlikçi bir yaklaşımı dayatmaktadır. Uygulamada sınırları kimin ve neden geçtiğini ayırt edebilmek ciddi anlamda üzerinde çalışılması gereken bir göç dinamiğidir (Adamson, 2006, s. 171). Bu araştırma kapsamında terörizm ve göç ilişkisinin başta sınır güvenliği olmak üzere ulusal ve ulus-ötesi bir güvenlik tehdidi olarak karşımıza çıkması küresel çapta büyük etkiler içermektedir.

3. TERÖRİZM VE GÖÇ İLİŞKİSİ

Terörizm kavramını tanımlarken eylemin birçok amacı olabileceğini, ancak temelinde toplumlar üzerinde bıraktığı yıpratıcı ve korku verici etkiler bıraktığını belirtmiştik. Bu bağlamda terörün çoğunlukla devlet dışı aktörler ve kimi zaman da bireysel amaçlarla bir enstrüman olarak kullanıldığı gerçeği bilinmektedir. Bu yüzden terör olgusunu sadece toplumları etkileyen bir olgu olarak dar anlamda düşünmek eksik kalacaktır. Bu kapsamda kullanılan yöntem ile yapılan eylem üzerinden verilmek istenen mesajların hükûmetlere iletilmesi de terör uygulamaları ile mümkün görülmektedir. Bu durum bir yapbozun parçası olarak düşünüldüğünde terör eyleminin gerçekleştirilmesi için öncelikli olarak duyulan ihtiyaç ise insan olmaktadır.

Geniş bir perspektiften bakıldığında insana duyulan ihtiyaç ve insanların duyduğu ihtiyaçları birlikte düşünmek gerekmektedir. Bu bağlamda, göç temelinde birçok nedenler ve sonuçları barındıran, kimi zaman da sonucun aynı zamanda nedeni beslediği ve hatta nedenlerin ayrıştırılmasının güçleştiği iç içe geçmiş dinamik bir olgu olarak ele alınmaktadır. Örneğin göçmen bir kişi ekonomik nedenler ya da daha refah yaşam şartlarına erişmek istediğinden göçe yönelebilir. Mülteci ya da sığınmacı olunduğunda bu nedenlerin değiştiği ve uluslararası yapılan çalışmalarda tek bir neden belirtilemediği görülmektedir. Bu karmaşıklığın temeli olarak insanları göçe iten ya da göçe zorlayan sebeplerde küreselleşmenin izlerine rastlamak mümkündür.

Jamal R. Nassar (2004), Küreselleşme ve Terörizm: Rüyaların ve Kabusların Göçü kitabında küreselleşmenin yoksul veya ezilen insanların hayallerine katkıda bulunduğunu, rüyaların beklentiler ve başarılar arasındaki boşluğu

büyüttüğünü belirtmiştir. Ancak burada boşlukla alakalı bilinmesi gereken başka bir konu da bu boşluğun çoğu zaman zengin ve güçlü insanların topraklarına göç eden şiddete de olumsuz anlamda katkıda bulunduğudur. Daha çarpıcı bir ifadeyle, küreselleşen dünyanın karakterini rüyalar ve kabuslar döngüsü belirlemektedir (Jamal R., 2004, s. XI). Terörizm ve göç ilişkisinde, küreselleşme olgusunun her iki kavram üzerinde de etkilerinin oluştuğu görülmektedir.

Hem terörizm hem de göçün küresel boyutta insan yaşamına etkiler bulunmaktadır. Şiddetli çatışmaların küreselleşmesi, insanların yaşamlarını etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Her iki kavram bir arada değerlendirildiğinde, rüyaların göçü ekonomik, teknoloji, kültürel vb. nedenlere bağlı küreselleşmeden kaynaklanırken, kabusların göçü küresel şiddet ve terörün doğrudan bir sonucu olarak kendisini göstermektedir (Jamal R., 2004, s. 18).

Uluslararası Terörle Mücadele Merkezi'nden (ICCT) Schmid'in (2016, s. 14-15) terörizm ve göç ilişkisine yönelik soruları kavramsal olarak bu iki fenomen arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır:

Göçün ana nedeni devlet terörü mü?

Terör ve göçün nedeni devlet başarısızlığı mı?

Göçün nedeni devlet dışı terörizm mi?

(İç) Savaş, terör ve göçün başlıca nedeni mi?

Terörizmin nedenleri (ve hedefleri) mülteci kampları ve diasporalar mı?

Göçmenler terörist mi? Teröristler göçmen mi?

Zorunlu göçün nedeni terörle mücadele operasyonları mı?

Sorular incelendiğinde bu soruların ortaya çıkışı bir sebep sonuç ilişkisine odaklanıldığını göstermektedir. Dünya üzerindeki servet dengesizliği, birçok ülkede ekonomik durgunluk sebebiyle ortaya çıkan demografik bozulmalar, ekonomiden hızlı büyüyen nüfus sorunları, büyük küresel işsizlikler, çevresel yıkımlar, göçmenlerin[3] kendi ülkelerindeki çatışmalar, sivil nüfusu sıkıntıya sokan savaşlar ve buna bağlı olarak yerlerinden edilen insanların mülteciliği, ötekileştirici milliyetçiliğin yeniden ortaya çıkması, etnik ve dinî hoşgörüsüzlük, kaçakçılık ve insan ticaretinin kazançlarının yüksekliği, sömürüye dayalı istihdam ve küresel şehirlerde etnik diasporaların varlığı gibi konular belirtilen soruların ortaya çıkmasının yanıtı olmaktadır (Schmid, 2016, s. 15).

[3] Göçmen sıfatı taşıyan mülteci ve sığınmacılar da dahil.

Berti (2015) Suriye krizi ile ilgili olarak sivil nüfusun hedef alınmasının ve altyapının yok edilmesinin rejimin askerî stratejisinin önemli bir parçası olduğunu belirtmiştir. Bu stratejide sivil nüfusun rejime karşı çıkan isyancı grupları bastırmada kullanıldığı ve kitlelerin yerlerini değiştirmesi amacının bulunduğu söylenebilir. Burada şaşırtıcı olan Suriye içindeki insanların yerlerinden edilmelerinin savaşın kasıtlı bir parçası olarak görülmesi gerekliliğidir (Berti, 2015). 'Düşmanın' içeride olduğu düzensiz bir savaş durumu söz konusu olduğunda terörizm ve devlet terörizmini birbirinden ayırt etmek güç olmaktadır. Bu bağlamda, siyasi şiddet ve silahlı çatışma biçimleri terörizmden başka etiketlere sahip olsalar da –insanlık suçları, hak ihlalleri vb.- bir devlet terörü olarak Suriye örneği zorunlu göçün en önemli nedeni olarak ifade edilmektedir (Yahya, 2015).

Dünya üzerinde birçok hükûmetin müttefik olduğu rejimlerin devlet terörüne karşı gözlerini kapatması durumu söz konusu olabilmektedir. Devletlerin, devlet dışı aktörlere yönelik saplantıları olması durumunda zorunlu göçün en güçlü itici nedeni olarak bir rejim ya da devlet terörizminin katkısı olabilmektedir. Bu konu ayrıca devlet terörü yaşayan toplumların, devlet dışı aktörler tarafından da teröre maruz bırakılmasıyla daha da kaotik bir hâle bürünebilir. Şiddete karşı şiddet tıpkı bir kısasa kısas mantığıyla sürdürüldüğünde bu kısır döngü terörizm ve göç ilişkisinde daha önce bahsedilen neden sonuç sürecini doğrulayacaktır (Schmid, 2016, s. 20).

Yukarıdaki sorular geniş bir çerçeveden bakıldığında, terörizm ve göç olgularının birbirleri ile etkileşim içerisinde oldukları anlaşılabilmektedir. Bu çalışma özelinde devletlerin göç olgusuna yaklaşımında ortaya çıkan güvenlik endişeleri neticesinde sorulara verilecek yanıtlar sınır güvenliği süzgecinin geçirgenliğini terörizm ve terörist olasılığı kapsamında şekillenmesini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle Schmid'in (2016) "Göçmenler terörist mi? Teröristler göçmen mi?" sorusu bu çalışmanın konusuna diğerlerine kıyasla yakın durmaktadır. Bu doğrultuda göçün bir terör aracı olarak kullanımına bakmak konuyu daha iyi anlamaya katkı sağlayacaktır.

3.1. Göçün Terör Aracı Olarak Kullanılması

Daha önceki başlıklarda değinilen başta güvenlik ve ekonomik olmak üzere göçün ülkeler için önemli bir tartışma konusu olduğu ifade edilebilir. Göç olgusu birçok ülkenin güvenlik programlarında başta sınır güvenliği olmak üzere politika ajandasına girmiştir. Göçün bir sorun olarak ele alınması hâlinde klasik devlet düşüncüsüyle makro boyutta artıları ve eksilerini karşı-

laştıran hükûmetlerin kendi toplumlarının refahını korumaya yönelik adımlar atması olağan karşılanabilir. Bu yönüyle göç tartışmaları küresel çapta karşılığı olan bir konu olma niteliğini sürdürmektedir.

Göçmenlik ve terör saldırıları arasındaki bağlantı politika yapıcılar tarafından güvenlik stratejileri başlığı içerisinde geçmişten bugüne kadar tartışılan bir konu olmuştur. Bu tartışmalar tıpkı terör saldırılarında olduğu gibi taraflarca meşru ve meşru olmayan, lehte ve aleyhte ortak paydaların oluşmasına sebep olmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) raporları[4] göç ve ulusal güvenlik politikalarının iç içe geçtiği bazı alanları vurgulayarak belirli bir ülkeye yönelen kitlesel bir göçün ulusal güvenlik açısından risklerin artmasıyla sonuçlanabileceğini ortaya koymuştur. Bu raporlar göç ve ulusal güvenlik arasındaki ilişkinin iç içe olduğunu ve buna karşı dikkatli olunması gerektiğini belirtmiştir (Cenciarelli, Mancinelli, Ludovici, & Palombi, 2017, s. 281).

Göç ve terörle mücadele politikaları terör saldırılarının hedefi olarak belirlenmiş gelişmiş ülkelerin başlıca kaygıları arasındadır. Bu bağlamda hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerin göç rotaları üzerinde çalışılmış ve gelişmiş ülkelerin terörle mücadelesi arasındaki ilişki dengesi analiz edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, gelişmiş ülkelerin vasıflı iş gücü kotasını artırdığında kendi ülkesindeki terörizm faaliyetlerini azaltabildiği kanaatine varılmıştır. Buna karşın, gelişmekte olan ülkelerdeki nitelikli iş gücünün göçmesi mevcut ülkedeki yaşam koşullarının kötüleşmesini beraberinde getirdiğinden insanların terörizm yöntemlerini benimsemiş gruplara geçmelerine sebep olabilmektedir (Bandyopadhyay & Sandler, 2014, s. 122).

Bu örnekte niteliksiz insan popülasyonlarının terörist gruplara katılım eğilimini daha fazla gösterdikleri anlaşılsa da terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi için vasıflı insanlara ihtiyaç duyulması bu kapsamdaki insanlar üzerinde baskıları artırabilmektedir. Bu nedenle hükûmetlerin göç politikalarında daha katı düzenlemeler hazırlaması ve göçün önlenmesine yönelik çalışmalar artış göstermektedir. Bu bağlamda vatandaşlarını mağdur eden ülkelerden göç ve buna bağlı olarak göçün bir terör aracı olarak kullanılabildiği gerçeği göz önünde bulundurulmaktadır (Neumayer, 2006, s. 79). Nixon Center'da yapılan bir araştırmada göç ve terörizmin birbiriyle bağlantılı olduğu sonucuna varılmasına karşın bu çıkarımın sebebi bütün göçmenlerin terörist olduklarından değil, Batı'daki neredeyse tüm teröristlerin göçmen olmasından kaynaklanmaktadır (Cenciarelli, Mancinelli, Ludovici, & Palombi, 2017, s. 281).

4 International Organization for Migration (IOM): International Terrorism and Migration, 2nd ed. Geneva (2010)

Tüm bu açıklamalardan sonra göç ve terör ilişkisinin varsayılandan daha geniş bir alanı kapsaması nedeniyle hangi boyutun ele alındığını belirleme ihtiyacı doğmaktadır. Bu bağlamda ulus-devletlerin terörizm ile mücadeleye yönelik aldığı tedbirler değerlendirildiğinde, kimi çalışmalar soruna politika karar vericiler ve yapıcılar (Helbling ve Meierrieks, 2020a, 2020b; Kis-Benedek, 2016), kimileri ev sahibi toplumun göçmenlere bakışı (Lazaridis ve Tsagkroni, 2015; Nail, 2016; Van Houtum ve Van Naerssen, 2002), kimileri de göçmenlerin insani güvenliği (Bacas, 2014; Hasselberg, 2014; Schmid, 2016) bağlamında incelemektedir.

Bu bağlamda sıradan bir göçmen olarak bir ülkeye girenlerin karşılaştıkları yabancı düşmanlığı (xenophobia) ve uyum sorunu gibi sorunlar neticesinde sonradan teröre yönelmesinden kaynaklı geçiş sorunu (Dreher, Gassebner ve Schaudt, 2020; Schmid, 2016) veya göçmenlerin sanılanın aksine terörizm ile bir ilişkisinin bulunmadığı (Light ve Thomas, 2021) gibi sosyolojik değerlendirmeler de bulunmaktadır. Bir ülkedeki göç ve terör ilişkisine bakıldığında, devletlerin politika karar verici mekanizmaları, göçmenler ve teröristler olmak üzere üç aktör karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, soruna mekânsal bir boyut kazandırılarak bu aktörlerin sınır bölgesindeki politikaları ve davranışlarının anlaşılması hedeflenmiştir.

Demir Perdenin yıkılması ve sınırların açılmasına yönelik politikalar 20. Yüzyıl'ın sonunda sınır kontrolünün dinamiklerini değiştirmiştir (Shelley, 2006, s. 1). Bunun neticesinde ABD'deki ikiz kulelere yapılan terörist saldırılar (2001) ve Paris'teki terörist saldırıları (2015) her ne kadar Avrupa Birliği (AB) vatandaşları tarafından gerçekleştirilse de göçmen ve terörizmin söylemde bağdaştırılması neticesinde zayıf sınır güvenliği ve göçmen 'istilası' söylemleri öne çıkmıştır. Milliyetçi ve güvenlikçi söylemlere bakıldığında, muhtemel terörist kalabalık göçmen grupları içerisinde gizlenen göçmen, terörist ise her an Avrupa'ya veya başka bir ülkeye ulaşabilecek potansiyel göçmen olarak nitelendirilmektedir.

Göç ve terörizm olguları ulus-devletin iki temel krizi olmasından dolayı birleşmiş bir görüntü oluşturmaktadır. İki krizin ortak noktası ulus-devletlerin ülke içerisinde yaşanan krizleri ifade etmesinde baskın siyasi roller oynamasıdır. ABD ve Avrupa'da Batı medeniyetine ve güvenliğine karşı tehdit olduğu varsayılan göçmenlere yönelik askerî karakterde tepkiler geliştirilmektedir. Antik Roma ve Yunan toplumunda kültürel ve siyasi düşmanlara atfedilen 'barbar' söylemi 21. Yüzyıl'da 'Medeniyetler Çatışması' (Huntington, 2000) kitabında olduğu gibi göçmenlere atfedilmektedir (Nail, 2016).

3.2. Sınırlarda Göç ve Terör İlişkisi

Yasa dışı göçün kontrolünde başvurulan sınır güvenlik tedbirleri terörizm ile mücadelede de bir araç hâline gelmiştir. Buna rağmen, teröristleri durdurmada sınır tedbirlerinin etkinliği beklentileri karşılamamaktadır. Bunun nedeni, birçok teröristin ABD ve Avrupa gibi göç ettikleri topraklarda yetişmesinden veya yasal oturma izinli yabancılar olmasından kaynaklanmaktadır (Hinkkainen, 2013; King ve Taylor, 2011). Öte yandan, terörizm ile mücadele çerçevesinde oluşturulan katı politikalar ve uygulamalar göçmenler ve sığınmacılar üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir (Avdan, 2014; Bove, Bohmelt ve Nussio, 2021; Helbling ve Meierrieks, 2020a).

Bu bağlamda, terörizmin kontrolü için göçün kontrolü politikası kimi insanların işlediği suçların bedelini sıradan göçmenlerin ödemesine neden olabilmektedir. Esasında, stratejik seviyede teröristlerin ideolojisi ve örgütsel yapılarının hedef alınması beklenirken, sahadaki uygulamalara gelindiğinde bu beklenti birkaç terörist yakalama gayretiyle hareket hâlindeki tüm bireylerin kontrolünü beraberinde getirmektedir. Burada insan haklarına saygı ve güvenliği sağlama dengesinin korunmasına ihtiyaç bulunmaktadır (Bohmelt ve Bove, 2020; Schmid, 2016, s. 48-49).

Sınır güvenliğini ihlal edilmesi ve devletlerin sınırlarının güvenliğini alabilmesi arasında ihlal edenler lehine bir dengesizlik bulunmaktadır. Bunun altında yatan sebeplerden birisi, Merkez Asya'da olduğu gibi sınırların uzun ve dağlık olması gibi fiziki zorluklar neticesinde ulus-ötesi suçluların, teröristlerin ve yasa dışı materyallerin geçişinin sınır görevlilerince önlenmesinin zorluğundan kaynaklanmaktadır. Bir diğer sebep ise, sınırın yoğun insan geçişine maruz kalmasından kaynaklanmaktadır. Bununla ilişkili olarak, sınırlarda yakalanan göçmenlerin birçoğu hakkında terörist örgütler ile ilişkileri bağlamında yeterli bilgi bulunmamaktadır (Das, 2021; Miller ve Chtouris, 2017). Dolayısıyla, bu açığı kapatmak üzere istihbarat çalışmalarının sınırların korunmasından sorumlu görevlilere katkıda bulunması beklenmektedir (Cristobal, 2018; Den Boer, 2015). Bu katkı olmadığında, sınır görevlileri ancak bariz bir şüphe üzerine tepki verebilecektir.

Üçüncü sebep, Soğuk Savaş (1945-1989) sonrasında yoğunlaşan bölgesel ve siyasi çatışmalar ulus-ötesi suçlar ve terörizm ile yakından ilişkilidir. Bu çatışmaların çözüme kavuşturulmaması bitişik ülkelerde ve tabi ki sınırlarında da etkisini göstermektedir. Son olarak, sınır güvenlik tedbirlerinin alınma-

sına bitişik ülkelerden yalnızca birisi tarafından odaklanılması yeterli olmadığından bu çabanın etkinliğini açık bir şekilde kısıtlamaktadır (Meier, 2021; Shelley, 2006; Wagner, 2021).

Bu açıklamalar göz önüne alındığında, sınırlarda fiziki güvenliğin artırılması sınır güvenliği stratejisinin yalnızca bir boyutunu oluşturmaktadır. Gözetleme (Frois, 2014) ve biyometrik teknoloji (Feher, 2020; Fianyi ve Zia, 2019) insanların tamamının denetlenmesine elverişli özellikle havaalanları, limanlar, terminaller ve gümrükler gibi sınır uygulama sahalarında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Böylece diğer insanlar veya düzenli göçmenler herhangi bir tedirginlik yaşamadan giriş yapabilirken, terör ile ilişkili ve iltisaklı insanların tespit edilme ve caydırılması ihtimali kuvvetlenmektedir. Başka bir ifadeyle, göç kontrolünün önceliği artarken, göçmenlere yönelik yasal düzenlemelerin sıkılaştırılmasının önüne geçilebilmektedir. Bu alanlarda yürütülen tartışmalar çoğunlukla yasa dışı suç materyallerinin girişi ile kişisel verilerin korunması, saklanması ve kullanımı gibi gri alanlar üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Yasal giriş noktaları haricinde kalan kara ve deniz sınırları boyunca mesele daha karmaşık bir hâl almaktadır. AB'nin Akdeniz'deki uygulamalarına bakıldığında, yoğun sayıda kontrolsüz gelen göçmenlerin bir güvenlik sorunu olarak algılanması neticesinde deniz sınırları boyunca askerî maksatlarla faydalanılan arıgözü, insansız hava aracı vb. kimi araçlar (EUROSUR[5]) terör ile mücadele ve insani yardım söylemlerine istinaden aynı zamanda düzensiz göçmenlerin tespitinde kullanılmaktadır (Brambilla ve Jones, 2020; Marin ve Krajčíková, 2016; Rijpma ve Vermeulen, 2015).

Tespitin ardından göçmenlere insani yardımda bulunulması ve yasal süreci işletmek üzere idari yakalama yapılması beklenirken (Dublin prosedürü), sınır güvenliğinden sorumlu Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Teşkilatı (FRONTEX) ve bazı ulusal güvenlik teşkilatlarının (Yunanistan ve İtalya) göçmenlerin caydırılması amacıyla sert bir müdahale ile geri itme yöntemine gitmesi göçmenlerin insani güvenliği açısından yeni bir sorun alanı doğurmuştur (Godenau ve Lopez-Sala, 2016; Triandafyllidou ve Dimitriadi, 2014). Bu bağlamda, FRONTEX'in tartışmalı operasyonları (Hera ve Nautilus, RABIT 2010 ve Evros bölgesindeki Poseidon) ve İtalya'nın 2009 yılındaki geri itme politikasının haksız bulunması[6] örneklerinde olduğu gibi göçmenlerin tespitinin ötesin-

[5] Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi

[6] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Hirsi Jamaa vd. Kararı (27765/09)

de sert müdahaleler ile gerçekleştirilen geri itmelerde evrensel insan haklarının ihlal edildiğine yönelik eleştiriler ortaya çıkmaktadır (Marin, 2014; Steinhorst, 2017).

Kara sınırlarında meselenin başka boyutları öne çıkmaktadır. Deniz sınırlarındaki işleyişin aksine, düzensiz göçmen gruplarının kara sınırına ulaşmadan önce tespit edilmesi ve tedbir alınması ancak AB Entegre Sınır Yönetimi veya ABD'nin Meksika sınırında olduğu gibi bitişik ülkenin hükûmeti ile anlaşıldığında mümkün olabilmektedir (Soto, 2020; Wagner, 2021). Buna rağmen, kaçakçıların desteğiyle çok sayıda göçmen sınır görevlilerinin faaliyetlerini takip ederek ya da öğrenerek hedef veya transit ülkenin kara sınırına bir şekilde ulaşmayı başarmaktadır (Casas-Cortes, Cobarrubias ve Pickles, 2016; Shelley, 2006). Güvenlikçi bakış açısına göre, düzensiz göçmenlerin kara sınırlarından önce deniz sınırları yerine bitişik bir ülkenin kara sınırlarından doğrudan gelmesi bitişik ülkenin yaklaşımına ve sınırlarına hâkimiyetine bağlı olarak hedef veya transit bir ülkenin göç yönetimindeki başarısını etkilemektedir (Brambilla ve Jones, 2020; Kakachia, 2011; Roussel, 2015).

Hedef veya transit ülke açısından belirsizliğin yüksek olduğu koşullarda, inisiyatifin kara sınırına ulaştığında alınabilmesi bir yandan düzensiz göçmenlerin herhangi bir denetime tabi olmadan geçişi ihtimalini kolaylaştırırken diğer yandan hükûmetlerin aldığı tedbirlerin yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Bu kapsamda, bir çözüm yöntemi olarak fiziki güvenlik tedbirlerinden engel niteliği taşıyan sınır duvarları, hendekleri vd. sistemlere (Amerika-Meksika, Yunanistan-Türkiye, Malezya-Tayland vd.) sıkça başvurulmaktadır (Carter ve Poast, 2017). Bunun yanında, hedef ülkeler fiziki güvenlik tedbirlerinin desteklenmesi amacıyla insansız otonom sistemlerini hem karada hem de havada kullanmaktadır. Aslında tüm bu fiziki ve teknolojik sistemlerin sınır güvenliğine katkısı yalnızca bir meşru amaca yöneliktir: Yasa dışı geçişleri tespit etmek…

Buna rağmen devletler açısından bakıldığında sınır güvenliği uygulamalarını yalnızca tespit ile sınırlandırmak sürecin diğer boyutlarını görmezden gelmek anlamına gelecektir. Örneğin, teknolojik sistemler ve sınır görevlilerinin devriye çalışmaları sonucu sınırda bir düzensiz göçmen grubu tespit edildiğinde geri göndermeme ilkesi[7] (Duffy, 2008) göz önüne alınarak bu grubun idari gözetim altında kimlik tespiti, parmak izi alınması ve resim çekilmesi gibi çeşitli idari işlemlere tabi tutulması gerekmektedir (Godenau ve Lopez-Sala,

[7] *Non-refoulement principle*, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin 33. Md.

2016). Göçmenler hakkında sırf yasa dışı giriş yaptıkları için adli işlem uygulanmamaktadır[8] (Raffaelli, 2011). Dahası, yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasaklanarak[9] bireysel değerlendirmenin esas alınması (prima facie) yöntemi esas alınmıştır. Bu esnada insani güvenlik bağlamında göçmenlerin mültecilik başvuruları varsa değerlendirmeye alınmaktadır.

Tüm bu süreç boyunca düzensiz göçmenler geri gönderme merkezlerinde idari gözetim altında beklemektedir. İdari işlemlerin tamamlanmasının ardından geri gönderilmesine karar verilen göçmenler bir planlama dâhilinde mutat vasıta ile kendi ülkelerine veya geri kabul anlaşması yapılan ülkelere gönderilmektedir (Kononen, 2020; Soysuren ve Nedelcu, 2022). Buna karşın, resmî bir rakam bulunmasa da geri gönderilmesine rağmen benzer yöntemler ile sınır bölgesine tekrar ulaşarak yakalanan göçmenlere sıkça rastlanmaktadır. Düzensiz göçmenler özelinden genel bir çıkarım yapıldığında sınır güvenliğinde başarı ölçütünde üç temel aşamanın bulunduğu sonucuna varılabilir: 1. Caydırmak, 2. Tespit Etmek, 3. Yakalamak.

Bu üç aşama terör örgütü üyelerine uyarlandığında, sınır bölgesinde tespit edilen tüm düzensiz göçmen gruplarına yönelik yürütülen idari işlemler neticesinde terör örgütü üyesi olanların açığa çıkarılması beklenmektedir (Tholens, 2017). Buna karşın, tespit edilen göçmen grupların içerisinde bu tespitin yapılması gözetlemenin ötesinde daha özenli bir incelemeyi zorunlu kılmaktadır. Buna göre, terör örgütü üyelerinin ancak sınıra gelmeden önceki süreçte istihbarı çalışmalar ile öğrenildiğinde düzensiz göçmen grupları içerisinden ayırt edilebilmesi mümkün olacaktır (Akdogan ve Kulpcu, 2009).

Dahası, istihbarı bilgisi elde edilen terör örgütü mensuplarının düzensiz göçmen grubu içerisinde ayırt edilmesinde fiziki güvenlik tedbirleri ve gözetleme amaçlı otonom sistemlerin yanında biyometrik sistemler gibi teknolojik kabiliyetlere de ihtiyaç bulunmaktadır (Cristobal, 2018). Kısacası, istihbarı bilgiler ışığında düzensiz göçmenlerin sınır bölgesinde tespit edilmesi sonrasında en pratik şekilde sorgulanması ve kayıt altına alınması beklenmektedir. Düzensiz göçmen grupların aksine, terör örgütü üyelerinin tespit edilmesi ve yakalanması neticesinde adli işleme tabi tutulacak olması düzensiz göçmen grupları içinde gelmeleri üzerinde caydırıcı bir etki oluşturmaktadır.

---

8 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 5. Md.: "Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Belirtilen hâller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz." Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukukuna İlişkin Sözleşme (1951) ve Ek Protokolü (1967)

9 AİHS Ek 4 Protokol 4. Md.

4. TÜRKİYE ÖZELİNE BİR BAKIŞ

Türkiye özelinde düzensiz göçmenler açısından hem transit hem de hedef ülke olma niteliğine sahip olması yoğun bir göçmen akınının yönetilmesi beklentisini beraberinde getirmektedir (Tepealtı, 2019; Arınç, 2018). Bu kapsamda, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013) temel düzenleme olarak uygulanmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığının (2022) verilerine göre, 2019 yılında 454.662 rakamı ile zirve yapan düzensiz göçmen girişinde Afganlılar 201. 437 rakamı ile en geniş grubu temsil ederken geçici koruma kapsamı dışındaki düzensiz göçmen Suriyelilerin sayısı ise 55.236 olmuştur. 2022 yılı Kasım ayı itibarıyla resmî rakamlara bakıldığında, toplam 242.505 düzensiz göçmenin 101.067'sinin Afganlı olmasının yanında Suriyelilerin sayısının 37.327 rakamına ulaştığı görülmektedir. Bu resmî rakamların tespit edilip yakalanabilen düzensiz göçmen sayısını ifade ettiği gözden kaçırılmamalıdır.

Fiziki güvenlik sistemlerine bakıldığında, 2022 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla Suriye sınırında 837 km. ve İran sınırında 263 km. olmak üzere toplam 1100 km. duvarın inşa edildiği, 283 km. boyunca hendek kazıldığı, optik kuleler, gece görüş kameraları ve güvenlik yollarının oluşturulduğu görülmektedir (Ilıkan ve Hazar, 2022 ve Van Valiliği, 2022). Bu bilgiler ışığında, sınır güvenliğinin sınır duvarları başta olmak üzere fiziki güvenlik sistemleri ile özdeşleştirilmesine rağmen, bu sistemlerin düzensiz göçmenlerin caydırılması bakımından tek başına yeterli olmadığı yıllara göre yakalanan düzensiz göçmen rakamlarından anlaşılmaktadır.

Düzensiz göçmenlerin dışında, Türkiye'nin iç güvenliğini tehdit etmek üzere sınırlarından içeri sızarken İçişleri Bakanlığına bağlı genel kolluk kuvvetlerince yakalanan çeşitli terör örgütü mensupları (DEAŞ[10], PKK/KCK[11]) da bulunmaktadır. Bu terör örgütü mensuplarının sınırlardan yasa dışı yollarla giriş yaparak Türkiye içerisinde bir süre yaşadıktan sonra tespit edilmesi ve yakalanması örneklerine de rastlanabilmektedir.[12]Buna rağmen, terör örgütü mensuplarının sınırlardan geçişini düzensiz göçmen grupları içerisinde ger-

10 https://www.icisleri.gov.tr/deasin-sozde-yargi-istihbarat-egitim-sosyal-medya-sorumlulari-ile-orgut-imami-eylem-hazirligindayken-yakalandi adresinden 04.11.2022 tarihinde alınmıştır.

11 https://www.icisleri.gov.tr/teror-orgutu-ypgpkkya-bahar-darbesi adresinden 04.11.2022 tarihinde alınmıştır.

12 https://www.iha.com.tr/haber-deasin-sozde-istihbaratcisi-adanada-yakalandi-1116084/ adresinden 04.11.2022 tarihinde alınmıştır.
https://www.aa.com.tr/tr/gundem/23-suctan-aranan-pkkli-terorist-jandarma-tarafindan-durdurulan-takside-yakalandi/2718083 adresinden 04.11.2022 tarihinde alınmıştır.

çekleştirdiğine yönelik genel bir çıkarımda bulunmak doğru olmayacaktır. Başka bir ifadeyle, bu savı destekleyecek bir bilgi bulunmamaktadır.

Esasında sınır görevlilerinin fiziki güvenlik sistemlerin yanında otonom ve biyometrik sistemlerin desteği ile kalabalık düzensiz göçmen grupları tespit, yakalama ve göçmenlerin kimliklerini belirleme yeteneğinin yüksek olması terör örgütleri mensuplarını bu yönteme başvurmaktan caydırmaktadır. Örneğin, 2020 yılında İran sınırından Türkiye'ye giriş yapan 105 Afganlı düzensiz göçmen ile yapılan mülakatların çıkarımları bu yaklaşımı doğrulamaktadır. İran-Türkiye sınır bölgesinde terör örgütü üyeleri (PKK/KCK) ile karşılaşan bazı düzensiz göçmenler bu gruplar ile karşılaştıklarında kendilerini uzaklaşmaları ve başka bir rotayı izlemeleri yönünde açık bir şekilde uyardıklarını bildirmiştir (Ekmekcioğlu, 2022, s. 257). Tüm bu açıklamalar göz önüne alındığında, düzensiz göçmen grupları ile terör örgütleri üyeleri arasında bilinçli bir ilişkinin bulunmadığı çıkarımına varılmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada ilk olarak yazın taraması ile göç ve terör ilişkisinin göç çalışmaları içerisindeki yeri belirlenmiştir. Göç ve terör ilişkisine bakıldığında, devlet merkezli, göçmen merkezli ve terör örgütleri üyeleri merkezli yaklaşımlar olmak üzere üç temel bakış bulunmaktadır. Bu bağlamda, göç ve terör ilişkisi içerisinde devletin güvenliği ve göçmenlerin insani güvenliğinin dengelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yaklaşıma mekânsal bir boyut olarak sınır bölgesi eklenmesiyle devlet-insani güvenlik dengesinin gözetilmesi ikilemi terörizm ile mücadele üzerinden incelenmiştir. Bu incelemede, bir yandan devlet mekanizmasının terör ile mücadele politikalarının düzensiz göçmen grupların insani güvenliğine etkisine bakılırken, diğer yandan da düzensiz göçmen grupları ile terör örgütleri üyelerinin yasa dışı sınır geçişi arasında bir ilişki bulunup bulunmadığına yönelik bir inceleme gerçekleştirilmiştir.

Bu incelemede, devlet mekanizmasının yasa dışı sınır geçişi yapan düzensiz göçmenleri ve devletin iç güvenliğini tehdit eden teröristlere yaklaşımı caydırma, tespit etme ve yakalama olmak üzere üç aşama üzerinden ele alınmıştır. Neticede, topraklarına egemen bir devletin fiziki güvenlik, otonom ve biyometrik sistemlerinin desteğiyle sınır güvenliğinden sorumlu kamu görevlilerinin düzensiz göçmen gruplarını tespit etme ve yakalamasına imkân tanıması göçmen grupların içerisinde bulunan terör örgütü üyelerinin tespit edilmesini de kolaylaştıracaktır. Bu bakımdan terör örgütü üyeleri açısından bu risk caydırıcı bir rol üstlenmektedir. Esas olarak, insani kaygılar ile hareket eden düzensiz göçmen gruplar ve terör örgütleri üyeleri arasında bilinçli ve

doğrudan bir ilişki bulunduğuna yönelik bir çıkarıma varılamamıştır. Türkiye'deki gelişmeler de bağlamda değerlendirilmektedir. Sonraki çalışmalarda bir ülkeye göçmen olarak gelen insanların sonradan terör örgütlerine katılımına zemin hazırlayan dinamiklerin ülkeler üzerinden incelenmesi yazındaki başka bir boşluğu doldurmaya katkıda bulunacaktır.

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

Arıboğan, D. Ü. (2019). *Terör Tarihin Sonundan Barışın Sonuna.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Ekmekcioğlu, A. (2022). Sınır Güvenliği ve Düzensiz Göç – Van İli Örneği. Ankara: TİAV.

Jamal R., N. (2004). *Globalisation and Terrorism: The Migration of Dreams And Nightmares* (2. b.). Illinois: ROWMAN & LITTLEFIELD PUBLISHERS, INC.

Schmid, A. P. (2016, Mayıs). Links between Terrorism and Migration: An Exploration. *The International Centre For Counter-Terrorism - The Hague 7*(4). doi:DOI:10.19165/2016.1.04

İzleme Önerileri

Shadow Game (Eefje Blankevoort ve Els Van Driel, 2021),

Norteado (Rigoberto Perezcano, 2009).

KAYNAKÇA

Adamson, F. B. (2006, Temmuz 1). Crossing Borders: International Migration and National Security. *International Security, 31*(1), 165-199. doi:https://doi.org/10.1162/isec.2006.31.1.165

Akdogan, O. ve Kulpcu, O. (2009, Apr 20-24). *The Role of Intelligence in Countering Terrorism.* Paper presented at the NATO Advanced Training Course (ATC) on Analysis and Strategies to Counter the Terrorism Threat, Tirana, ALBANIA.

Arıboğan, D. Ü. (2019). *Terör Tarihin Sonundan Barışın Sonuna.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Arınç, K. (2018). Doğu sınırlarından Türkiye'ye yaya mülteci akını ve ortaya çıkan sorunlar. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(3), 1467-1485.

Avdan, N. (2014). Do asylum recognition rates in Europe respond to transnational terrorism? The migration-security nexus revisited. *European Union Politics, 15*(4), 445-471. doi:10.1177/1465116514534908

Bacas, J. L. (2014). Grey Zones of Illegality: Inhuman Conditions in Receiving Irregular Migrants in Greece. *The Anthropology of Security: Perspectives from the Frontlines of Policing, Counterterrorism and Border Control*, 158-182.

Bandyopadhyay, S., & Sandler, T. (2014, Şubat). Immigration Policy and Counterterrorism. *Journal Of Public Economics*(110), 112-123. doi:https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2013.12.013

Berti, B. (2015, Eylül 28). *The Other Syrian Crisis Internal Displacement as a Weapon of War.* Foreign Affairs: https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2015-09-28/other- syrian-crisis adresinden alındı

Bohmelt, T. ve Bove, V. (2020). How migration policies moderate the diffusion of terrorism. *European Journal of Political Research, 59*(1), 160-181. doi:10.1111/1475-6765.12339

Bove, V., Bohmelt, T. ve Nussio, E. (2021). Terrorism abroad and migration policies at home. *Journal of European Public Policy, 28*(2), 190-207. doi:10.1080/13501763.2020.1729227

Brambilla, C. ve Jones, R. (2020). Rethinking borders, violence, and conflict: From sovereign power to borderscapes as sites of struggles. *Environment and Planning D-Society & Space, 38*(2), 287-305. doi:10.1177/0263775819856352

Carter, D. B. ve Poast, P. (2017). Why Do States Build Walls? Political Economy, Security, and Border Stability. *Journal of Conflict Resolution, 61*(2), 239-270. doi:10.1177/0022002715596776

Casas-Cortes, M., Cobarrubias, S. ve Pickles, J. (2016). 'Good neighbours make good fences': Seahorse operations, border externalization and extra-territoriality. *European Urban and Regional Studies, 23*(3), 231-251. doi:10.1177/0969776414541136

Cenciarelli, O., Mancinelli, S., Ludovici, G. M., & Palombi, L. (2017). Migration and Terrorism: A New Approach to Consider the Threat. M. Martinelli, & A. Malizia içinde, *Cyber and Chemical, Biological, Radiological, Nuclear, Explosives Challenges Threats and Counter Efforts* (s. 277-287). Springer.

Cristobal, R. S. (2018). Controlling data on EU cross-border movements as a mechanism to safeguard national security. *Revista De Derecho Politico* (102), 305-332. <Go to ISI>://WOS:000440384100010 adresinden 08.11.2022 tarihinde alınmıştır.

Das, D. (2021). Border Management and Threats to Internal Security. *Electronic Journal of Social and Strategic Studies, 02*, 89-110. doi:10.47362/EJSSS.2021.2106

Den Boer, M. (2015). Counter-Terrorism, Security and Intelligence in the EU: Governance Challenges for Collection, Exchange and Analysis. *Intelligence and National Security, 30*(2-3), 402-419. doi:10.1080/02684527.2014.988444

Dreher, A., Gassebner, M. ve Schaudt, P. (2020). The effect of migration on terror: Made at home or imported from abroad? *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique, 53*(4), 1703-1744.

Duffy, A. (2008). Expulsion to Face Torture? Non-refoulement in International Law. *International Journal of Refugee Law, 20*(3), 373-390. doi:10.1093/ijrl/een022

Ekmekcioğlu, A. (2022). Sınır Güvenliği ve Düzensiz Göç – Van İli Örneği. Ankara: TİAV.

Feher, A. (2020). Automated Border Control Systems Vs.(Aviation) Terrorism. *Colocviu strategic, 168*(1), 1-9.

Fianyi, I. ve Zia, T. A. (2019). Biometric technology solutions to countering today's terrorism. In *Violent Extremism: Breakthroughs in Research and Practice* (pp. 399-412): IGI Global.

Frois, C. (2014). Video-surveillance and the Political Use of Discretionary Power in the Name of Security and Defence. *Maguire, Mark ua (Hg): The Anthropology of Security. Perspectives from the Frontline of Policing, Counter-terrorism and Border Control. London*, 45-61.

Godenau, D. ve Lopez-Sala, A. (2016). Multi-layered Migration Deterrence and Technology in Spanish Maritime Border Management. *Journal of Borderlands Studies, 31*(2), 151-169. doi:10.1080/08865655.2016.1174602

Hasselberg, I. (2014). Whose security? The deportation of foreign-national offenders from the UK. *The Anthropology of Security: Perspectives from the Frontline of Policing, Counterterrorism and Border Control*, 139-157.

Helbling, M. ve Meierrieks, D. (2020a). Terrorism and migration: An overview. *British Journal of Political Science*, 1-20.

Helbling, M. ve Meierrieks, D. (2020b). Transnational terrorism and restrictive immigration policies. *Journal of Peace Research, 57*(4), 564-580.

Hinkkainen, K. (2013). Homegrown Terrorism: The Known Unknown. *Peace Economics Peace Science and Public Policy, 19*(2), 157-182. doi:10.1515/peps-2012-0001

Huntington, S. P. (2000). The clash of civilizations? In *Culture and politics* (pp. 99-118): Springer.

Jamal R., N. (2004). *Globalisation and Terrorism: The Migration of Dreams And Nightmares* (2. b.). Illinois: ROWMAN & LITTLEFIELD PUBLISHERS, INC.

Kakachia, K. K. (2011, Sep 23-24). *Politics of Insecurity: Cross-border Conflict Dynamics and Security Challenges in Georgia.* Paper presented at the NATO Advanced Research Workshop on Security and Cross/Border Cooperation in the EU, Black Sea Region and Southern Caucasus, Ankara, TURKEY.

King, M. ve Taylor, D. M. (2011). The Radicalization of Homegrown Jihadists: A Review of Theoretical Models and Social Psychological Evidence. *Terrorism and Political Violence, 23*(4), 602-622. doi:10.1080/09546553.2011.587064

Kis-Benedek, J. (2016). Illegal Migration and Terrorism. *Journal of Security & Sustainability Issues, 5*(4).

Kononen, J. (2020). Legal geographies of irregular migration: An outlook on immigration detention. *Population Space and Place, 26*(5). doi:10.1002/psp.2340

Lazaridis, G. ve Tsagkroni, V. (2015). Securitisation of migration and far right populist othering in Scandinavian countries. İçinde *The Securitisation of Migration in the EU* (s. 207-236): Springer.

Light, M. T. ve Thomas, J. T. (2021). Undocumented immigration and terrorism: Is there a connection? *Social science research, 94*, 102512.

Lutz, B., & Lutz, J. (2017). Terörizm. A. Collins içinde, *Çağdaş Güvenlik Yaklaşımları* (N. Uslu, Çev., s. 273-288). İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.

Marin, L. (2014). Protecting the EU's Borders from … Fundamental Rights? Squaring the Circle Between Frontex's Border Surveillance and Human Rights. R. L. Holzhacker & P. Luif (Eds.), *Freedom, Security and Justice in the European Union: Internal and External Dimensions of Increased Cooperation after the Lisbon Treaty* (s. 75-99). New York, NY: Springer New York.

Marin, L. ve Krajčíková, K. (2016). Deploying drones in policing southern European borders: constraints and challenges for data protection and human rights. *Drones and Unmanned Aerial Systems* (s. 101-127): Springer.

Meier, D. (2021). Border security management in the MENA region: models of nascent and ascendant coordination and cooperation. *Commonwealth & Comparative Politics, 59*, 469 - 496.

Miller, D. ve Chtouris, S. (2017). Borderland Security and Migration: Balancing Humanitarian Response with Crisis Preparedness & Emergency Management—The Social and Cultural Challenges to Homeland Security. *Journal of Applied Security Research, 12*, 1 - 6.

Nail, T. (2016). A tale of two crises: Migration and terrorism after the Paris attacks. *Studies in ethnicity and nationalism, 16*(1), 158-167.

Neumayer, E. (2006, Mart 23). Unequal Access to Foreign Spaces: How States Use Visa Restrictions to Regulate Mobility in a Globalized World. *Transactions Of The Institute of British Geographers*, 72-84. doi: https://doi.org/10.1111/j.1475-5661.2006.00194.x

Olcay, Z. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(99), 229-240.

Raffaelli, R. (2011). Criminalizing Irregular Immigration and the Returns Directive: An Analysis of the El Dridi Case. *European Journal of Migration and Law, 13*(4), 467-489. doi:10.1163/157181611x605909

Rijpma, J. ve Vermeulen, M. (2015). EUROSUR: Saving lives or building borders? *European Security, 24*(3), 454-472. doi:10.1080/09662839.2015.1028190

Roussel, C. (2015). The Syrian Jordanian Border in the Syrian Conflict: Security Issues, Border Management. *Espace Politique*(27). doi:10.4000/espacepolitique.3658

Schmid, A. P. (2016, Mayıs). Links between Terrorism and Migration: An Exploration. *The International Centre For Counter-Terrorism - The Hague 7*(4). doi:DOI:10.19165/2016.1.04

Shelley, L. (2006). Border Issues: Transnational Crime and Terrorism. *Borders and Security Governance Managing Borders in a Globalised World*, 255-269.

Soto, A. (2020). One Year after the US-Mexico Agreement. *Reshaping Mexico's Migration Policies. Washington, DC: Migration Policy Institute*.

Soysuren, I. ve Nedelcu, M. (2022). European instruments for the deportation of foreigners and their uses by France and Switzerland: the application of the Dublin III Regulation and Eurodac. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 48*(8), 1927-1943. doi:10.1080/1369183x.2020.1796278

Steinhorst, S. (2017). *European migration policy in the central Mediterranean: Circumventing the "Right to have Rights" of migrants?*

Tepealtı, F. (2019). Avrupa Birliği'ne yönelik Türkiye geçişli (transit) göç hareketleri ve Türkiye'nin düzensiz göçle mücadelesi. Doğu Coğrafya Dergisi, 24 (41) , 125-140. DOI: 10.17295/ataunidcd.548941

Tholens, S. (2017). Border management in an era of 'statebuilding lite': security assistance and Lebanon's hybrid sovereignty. *International Affairs, 93*(4), 865-+. doi:10.1093/ia/iix069

Triandafyllidou, A. ve Dimitriadi, A. (2014). Deterrence and protection in the EU's migration policy. *International Spectator, 49*(4), 146-162. doi:10.1080/03932729.2014.956280

UN. (2018). *Refugees and Migrants*. Birleşmiş Milletler: https://refugeesmigrants.un.org/definitions adresinden alındı

Van Houtum, H. ve Van Naerssen, T. (2002). Bordering, ordering and othering. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie, 93*(2), 125-136.

Wagner, J. (2021). The European Union's model of Integrated Border Management: Preventing transnational threats, cross-border crime and irregular migration in the context of the EU's security policies and strategies. *Commonwealth & Comparative Politics, 59*(4), 424-448. doi:10.1080/14662043.2021.1999650

Yahya, M. (2015, Kasım 9). *Refugees and the Making of an Arab Regional Disorder.* Malcoml H. Kerr Carnegie Middle East Center: https://carnegie-mec.org/2015/11/09/refugees-and-making-of-arab-regional-disorder/ilb0 adresinden alındı